

Таким образом, употребление топонимов в качестве рекламных цветообозначений сопровождается рядом семантических изменений в структуре имени собственного. Манипулятивная направленность современного рекламного текста трансформирует общезыковую модель образования цветообозначений от топонимов, а также способствует созданию новых оттопонимных рекламных цветообозначений, актуализируя ассоциативный потенциал названий географических объектов. Обозначенные в данной статье процессы требуют дальнейшего изучения.

1. *Бондалетов В. Д.* Русская ономастика / В. Д. Бондалетов. — М.: Просвещение, 1983. — 224 с.
2. *Калинкин В. М.* К вопросу о динамическом характере семантики имени собственного / В. М. Калинкин // Вестник Донецкого ин-та соц. образования. Сер. «Филология. Журналистика». — Донецк, 2007. — Т. 3. № 3. — С. 33—37.
3. *Карпенко Ю. О.* Дещо про вивчення власних назв / Ю. О. Карпенко // Українська мова. — 2010. — № 1. — С. 39—45.
4. *Отин Е. С.* Из заметок к лекциям по топонимике // Восточноукраинский лингвистический сборник. — Донецк: Донеччина, 2000. — Вып. 6. — С. 37—54.
5. *Стариченок В. Д.* Большой лингвистический словарь / В. Д. Стариченок. — Ростов н/Д.: Феникс, 2008. — 811 с.
6. *Суперанская А. В.* Что такое топонимика? / А. В. Суперанская. — М.: Наука, 1985. — 175 с.
7. *Успенская И. Д.* Современный словарь несклоняемых слов русского языка: около 3000 слов / И. Д. Успенская. — М.: Астрель; АСТ, 2009. — 474 с.
8. *Maerz A.* A Dictionary of color / A. Maerz, M. R. Paul. — New York, 1930. — 326 p.

В. В. Горлачова

ТОПОНІМИ В РЕКЛАМНІЙ КОЛОРИСТИЧНІЙ НОМІНАЦІЇ

У статті висвітлені випадки функціонування топонімів в якості рекламних кольоропозначень, здійснена спроба проаналізувати механізм колірного визначення рекламованого із застосуванням топонімів, охарактеризувати семантичні особливості зазначених лексичних одиниць.

Ключові слова: реклама, топонім, апелятивізація, кольоропозначення, колірна сема.

V. V. Gorlachova

TOPONYMS IN ADVERTISING COLOR NAMING

The article deals with cases of toponyms functioning as advertising color terms. There is an attempt to analyze color naming process of advertised product by toponyms. Semantic peculiarities of these lexical units are depicted.

Key words: advertisement, toponym, appellativation, color term, color seme.

УДК [811.161.2+811.111+811.112]’25’373.21:347.78.034

I. М. ДЕРІК

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ ТОПОНІМІВ НА ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

(на матеріалі української, англійської та німецької мов)

Стаття ґрунтується на результатах дослідження, спрямованого на вивчення специфіки перекладу українських топонімів на німецьку та англійську мови. Визначено прийоми перекладу, що дозволяють найбільш адекватно відтворювати фонографічну та внутрішню форму українських топонімів різних видів. За результатами дослідження зроблено висновок про наявну фонографічну варіативність ономастичних відповідників українських топонімів у германських мовах.

Ключові слова: українські топоніми, німецька та англійська мови, прийоми перекладу, фонографічна та внутрішня форма, фонографічна варіативність, ономастичні відповідники.

Проблема перекладу онімів посідає важливе місце у парадигмі сучасного перекладознавства, що підтверджує актуальність дослідження особливостей відтворення змісту різних видів онімної лексики як для загальної теорії перекладу, так і для національних перекладацьких практик. Видатний український лінгвіст Ю. О. Карпенко [10] присвятив велику кількість своїх робіт вивченню актуальних питань ономастики: дослідженню семантичного процесу номінації одиничних реалій дійсності, розмежуванню окремих груп онімів за характером поійменованих об’єктів, опису закономірностей функціонування власних назв та визначенню їх етнічної специфіки у

різних мовах. Значний внесок у сучасну ономастику зробили такі видатні вчені, як Є. С. Отін [13], В. М. Калінкін [7], О. Ю. Карпенко [9], О. В. Суперанська [17; 18].

Проблеми перекладу власних назв знаходяться на периферії уваги багатьох мовознавців, дослідження яких присвячено висвітленню різних аспектів відтворення іншомовних онімів у рідній мові. Серед учених, що присвятили цій проблемі свої праці, А. Г. Гудманян [2] (фонографічна адаптація, фонетична та орфографічна варіативність, удосконалення правил кодифікації в українській мові іншомовних власних назв), Д. І. Єрмолович [3] (адекватне відтворення форми та змісту онімної лексики в типологічно різних мовах), І. В. Корунець [11] (фонемні відповідники, специфіка транскодування українських власних назв у англійській мові), В. І. Карабан [8] (засоби відтворення українських власних назв у англійській мові), Т. О. Казакова [6] (проблема пошуку повного перекладацького еквівалента), Т. В. Іваніна [5] (методи та принципи перекладу англійських хоронімів (назв країн) шляхом підбору українських ономастичних відповідників).

Актуальність дослідження визначається недостатнім вивченням проблеми фонетичної та орфографічної варіативності ономастичних відповідників українських топонімів при перекладі на німецьку та англійську мови. *Новизна дослідження* вбачається у тому, що вперше здійснюється аналіз українських топонімів із метою визначення прийомів перекладу, що дозволяють повною мірою відтворити фонографічну та внутрішню форму цих географічних назв у німецькій та англійській мовах з урахуванням типологічних відмінностей у цілових мовах.

У роботі вжито загальноприйняті терміни *топонім* та *мотивація* (*внутрішня форма*) у традиційному трактуванні. *Топонім* тлумачиться як факт мови, який закріплений територіально, є джерелом і неоціненим матеріалом для історії народу, його мови, та включає значний культурний компонент [3, с. 17]. *Мотивація* визначається як формальний і семантичний зв'язок між словами як знаками і їхніми позначуваними [15, с. 401]. Під час проведення дослідження було використано такі методи, як метод теоретичного аналізу для узагальнення результатів попередніх розвідок із проблематики дослідження, дескриптивний метод для опису досліджуваних лінгвістичних феноменів, зіставний метод для системного порівняння особливостей творення та функціонування топонімів у слов'янських (українська) та германських (англійська і німецька) мовах.

Об'єктом дослідження є українські та російські топоніми, а також їх перекладацькі відповідники, зафіксовані у двомовних словниках як їх повні еквіваленти. Предмет дослідження — фонографічна форма та змістова складова досліджуваних географічних назв, що вивчаються з метою визначення повноти відтворення оригінальних онімів у мові перекладу. Метою дослідження слід вважати вивчення основних труднощів здійснення адекватного перекладу автентичних українських топонімів на англійську та німецьку мови. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- здійснити системний аналіз фонографічної структури українських географічних назв, їх англійських і німецьких відповідників;
- розкрити внутрішню форму досліджуваних топонімів слов'янського походження;
- визначити роль змістової складової топонімів, а також її вплив на вибір прийому перекладу досліджуваних одиниць мови оригіналу (української) на мову перекладу (англійську та німецьку мови).

Дослідження виконувалось на матеріалі топонімів, відібраних методом часткової вибірки з українсько-англійських і українсько-німецьких країнознавчих словників, загальною кількістю 1000 одиниць. Надалі під час здійснення дослідження топоніми розподілялись на одиничні та множинні за класифікацією Д. І. Єрмоловича [3]. Одиничними йменувалися топоніми, в назвах яких є інформація для всього мовного колективу, тобто вона кодифікується на рівні мови-системи: топонім *Київ* з такими ознаками як «велике місто, столиця України, у минулому Київської Русі».

Решта топонімів, які лише потенційно здатні отримати мовний статус з повнозначним індивідуалізуючим значенням через те, що обслуговують невелику комунікативну сферу, класифікувались як множинні: *Луцьк, Соколово, вул. Горького, вул. Пушкіна, Подол*.

Проблема перекладу топонімів розглядалась у роботах таких відомих науковців, як Д. І. Єрмолович [3], Т. О. Казакова [6], В. І. Карабан [8], І. В. Корунець [11], Ю. В. Піввуєва [14], В. С. Слепович [16]. Узагальнюючи надбання цих учених, можна визначити 4 можливі прийоми перекладу географічних назв:

1) транскодування: *Байкал* — *Lake Baikal* (англ.), *der Baikal* (нім.); *Карпати* — *the Carpathians* (англ.), *die Karpaten* (нім.); *Урал* — *the Urals* (англ.), *der Ural* (нім.); *Буг* — *the Bug* [bʊ:g] (англ.), *der Bug* (нім.); *Днепр* — *the Dnepr* (англ.), *der Dnepr* (нім.); *Дніпро* — *the Dnipro* (англ.), *der Dnipro* (нім.); *Дністр* — *the Dnestr* (англ.), *der Dnestr* (нім.); *Дністро* — *the Dniŝtro* (англ.), *der Dniŝtro* (нім.); *Києв* — *Kiev* (англ.), *Kiew* (нім.); *Київ* — *Kyiv* (англ.), *Kyiv* (нім.);

2) калькування: *Азовське море* — *the Azov Sea* (англ.), *das Asowsches Meer* (нім.); *Каспійське море* — *the Caspian Sea* (англ.), *das Kaspisches Meer, der Kaspisee* (нім.); *Чорне море* — *the Black Sea* (англ.), *das Schwarzes Meer* (нім.);

3) традиційна уніфікована форма написання: *Днепр — the Dnieper* [ˈni:pə] (англ.), *der Dnepr* (нім.); *Дністр — the Dniester* [ˈni:stə] (англ.), *der Dnestr* (нім.);

4) змішаний переклад (поєднання декількох засобів перекладу): *Південний Буг — the Southern Bug* (англ.), *der Südbug* (нім.).

Треба зауважити, що останнім часом транскодування є найбільш поширеним прийомом перекладу власних назв із української та російської на англійську та німецьку мови. У роботі І. В. Корунця [11, с. 92] наведено таблицю кодифікації українських літер кириличної абетки літерами латиниці, а також детально описано механізм відтворення фонематичної структури слова у мові перекладу.

Із визнанням України як незалежної, самостійної, культурно самобутньої держави проблема фонографічної варіативності перекладацьких еквівалентів топонімів слов'янського походження стала більш актуальною. Оригінальні українські географічні назви за останніми правилами треба відтворювати у інших мовах відповідно до їх фонематичної структури в українській мові, але у багатьох довідкових виданнях, у науковій та художній літературі, яку видано у 1990-х роках, трапляється чимало слів, що відтворюють у германських мовах звукову форму топонімів відповідно до їх вимови в російській мові часів СРСР (напр.: *Kiev* (англ.), *Kiew* (нім.); *the Dnieper* (англ.), *the Dnepr* (англ.), *der Dnepr* (нім.); *the Dniester* (англ.), *the Dnestr* (англ.), *der Dnestr* (нім.).

Методика дослідження особливостей перекладу українських топонімів на германські мови ґрунтувалась на формально-орієнтованих та системно-орієнтованих принципах відтворення власних назв [3, с. 115—167]. Ключовими критеріями відбору за цією методикою визнаються принцип відповідності та метод формування ономастичних відповідників. Підбір ономастичних відповідників здійснюється за принципом їхньої відповідності змістовим, стилістичним та прагматичним складовим тексту й умовам комунікації [3, с. 115]. Усі оригінальні українські та російські топоніми, а також їх перекладацькі еквіваленти, зафіксовані у словниках, розподілялись на 5 груп за такими критеріями, як принцип підбору ономастичного відповідника у мові перекладу та метод його реалізації, а саме:

1) принцип звукової подібності, який може реалізовуватися методом транскрипції, тобто шляхом використання графічних знаків (літер) мови перекладу з метою відтворення звукової форми мови оригіналу;

2) принцип графічної подібності, реалізація якого здійснюється методом транслітерації, що передбачає уживання графічних знаків (літер) мови перекладу при відтворенні графічної форми мови оригіналу;

3) принцип адаптації до граматичної системи мови перекладу, провідною ознакою якого є застосування методу морфограматичної модифікації, за яким передбачається адаптація власної назви до мови перекладу;

4) принцип урахування історичної традиції номінації певного об'єкта, реалізація якого здійснюється методом традиційного найменування;

5) принцип збереження внутрішньої форми, що характеризується застосуванням методу калькування.

Більшу частину вибірки топонімів за структурним аспектом класифікації Heikki Sarkka склали центральні топоніми, визначальною рисою яких є той факт, що їхня внутрішня синтаксична структура не піддається аналізу [20], тому що до їхнього індивідуалізуючого значення входить мінімальний набір найбільш суттєвих характеристик географічного об'єкта: *Kiiv* — *Kyiv* (англ.), *Kyiv* (нім.); *Іллічівськ — Illichivsk* (англ.), *Plitschivsk* (нім.).

Проте є незначна група топонімів, які в своїй структурі мають класифікувальний компонент: *Південний Буг — the Southern Bug* (англ.), *der Südbug* (нім.); *Запорізька Січ — Zaporizhian Sich* (англ.), *Zaporizhian Sich* (нім.); *Слобідська Україна — Sloboda Ukraine* (англ.), *die Sloboda Ukraine* (нім.).

За результатами дослідження було укладено таблицю, що репрезентує частотність уживання різних засобів перекладу українських топонімів на германські мови (табл. 1).

Аналіз одержаних результатів дозволив дійти таких висновків щодо розповсюдженості різних прийомів перекладу українських топонімів на англійську та німецьку мови з метою адекватного підбору їх ономастичних відповідників:

1. При перекладі 10 % топонімів на англійську та 15 % на німецьку мову було застосовано метод морфограматичної модифікації (додавання закінчення -i- топоніму в англійській та німецькій мові, заміна прикметника на іменник, додавання артиклю) у поєднанні з прийомом транслітерації. Напр.: *Бабій Яр — Babii Yar* (англ.); *Слобідська Україна — Sloboda Ukraine* (англ.); *Майдан Незалежності — der Majdan Nesaleschnosti* (нім.).

2. Близько 35 % топонімів перекладались на англійську і 32 % на німецьку за принципом звукової подібності одиниці перекладу до цільової одиниці оригіналу, тобто за допомогою прийому транскрипції. Напр.: *Чорнівці — Chornivtsi* (англ.); *Київ — Kyiv* (англ.); *Хрещатик — Khreshchatyk* (англ.), *der Chreschtschatyk* (нім.); *Бесарабка — Besarabka* (англ.),

Розповеюденість різних прийомів перекладу українських топонімів у германських мовах, %

Прийоми перекладу топонімів	Частотність уживання прийомів перекладу			
	центральні		із класифікувальним компонентом	
	одиночні	множинні	одиночні	множинні
англійська мова				
транскрипція	9 %	8 %	8 %	10 %
транслітерація	8 %	5 %	5 %	4 %
калькування	3 %	3 %	7 %	5 %
традиційне найменування	10 %	2 %	1 %	2 %
морфограматична модифікація	3 %	2 %	4 %	1 %
німецька мова				
транскрипція	9 %	8 %	8 %	10 %
транслітерація	8 %	5 %	5 %	4 %
калькування	3 %	3 %	7 %	5 %
традиційне найменування	10 %	2 %	1 %	2 %
морфограматична модифікація	3 %	2 %	4 %	1 %

Молдаванка — Moldavanka (англ.); Подол — Podol (англ.); Річ Посполита — Rich Pospolyta (англ.); Запорізька Січ — Zaporizhian Sich (англ.); Дніпро — the Dnipro (англ.); Хортуція — the Khortytsia (англ.); Харків — Kharkiv (англ.); Ладозьське озеро — Ladozhske Ozero (англ.).

3. В основу перекладу 18 % досліджуваних топонімів на англійську мову та 17% на німецьку було покладено принцип урахування внутрішньої форми, що реалізовувався за допомогою прийому калькування. Наприклад: *Чорне море — the Black sea (англ.), das Schwarzes Meer (нім.); Ладозьське озеро — der Ladogasee (нім.); Майдан Незалежності — the Independence Square (англ.), der Platz der Unabhängigkeit (нім.); Малоросія — the Little Russia (англ.); Лівобережна Україна — Left-bank Ukraine (англ.), die Linksuferige Ukraine (нім.).*

4. Власне принцип графічної подібності (принцип транслітерації) лежить в основі перекладу 22 % на англійську та 23 % на німецьку: *Буг — the Bug [bvg] (англ.), der Bug (нім.); Україна — the Ukraine (англ.), die Ukraine (нім.).*

5. Принцип урахування історичної традиції номінації географічного місця (метод традиційного найменування) виявився більш характерним для перекладу одиночних центральних топонімів — відповідно 15 % топонімів перекладались таким чином на англійську та 13 % на німецьку. Напр.: *Дунай — the Danube (англ.), die Donau (нім.); Москва — Moscow (англ.), Moskau (нім.); Дніпро — the Dnieper (англ.), the Dnepr (англ.), der Dnepr (нім.); Донбас — Donbass (англ.); Чудське озеро — Chudskoe Ozero (англ.); Харків — Kharkov (англ.), Charkow (нім.); Ладозьське озеро — Ladoga (англ.); Карпати — the Carpathians (англ.), die Karpaten (нім.); Крим — the Crimea (англ.), die Krim (нім.).* Відповідник топоніма *Донбас* у німецькій мові було побудовано на ґрунті збереження внутрішньої форми (метод калькування) — *das Donezbecken (нім.).*

Найбільш характерними для перекладу одиночних центральних топонімів з української мови на англійську і німецьку виявились метод традиційного найменування та прийом транслітерації. Підбір ономастичних відповідників множинних центральних українських топонімів у німецькій і англійській мові здійснювався переважно за принципом звукової та/або графічної подібності (прийоми транскрипції і транслітерації). Переклад одиночних топонімів із класифікувальним компонентом з української на англійську і німецьку здійснювався головним чином за допомогою прийому калькування у поєднанні з транскрипцією, транслітерацією, а іноді морфограматичною транспозицією. Підбір німецьких і англійських ономастичних відповідників українських множинних топонімів із класифікувальним компонентом реалізовувався методом транслітерації чи транскрипції.

Особливість цього дослідження полягає в тому, що мова оригіналу (українська) та мови перекладу (англійська і німецька) належать до різних мовних типів за декількома параметрами. Українська мова є флективною, синтетичною, консонантичною, відмінковою. Англійська мова за

тими ж позиціями описується як флективна, аналітична, консонантична, невідмінкова. Однак за деякими своїми характеристиками вона наближується до аглютинативної та ізольованої, а саме: через відсутність чіткого протиставлення частин мови, категорії роду, наявність аглютинативного типу будови дієслова з прийменником (так звані «фразові дієслова»). Німецька мова класифікується як флективна, синтетична, консонантична, відмінкова. Однак ступінь відхилення від номінативності в українській мові є вищим, ніж у німецькій. Український мовознавець П. К. Ковальов вніс деякі корективи щодо місця української мови в типології О. В. Ісаченка, що зараховував українську мову до консонантичних. Зокрема, він акцентував на відмінностях української мови як значною мірою вокалічної від безперечно консонантичної російської мови [12, с. 73]. Під час здійснення дослідження враховувались типологічні відмінності мови оригіналу (української) від мов перекладу (англійської та німецької).

За результатами дослідження було зроблено висновок про наявну фонографічну варіативність ономастичних відповідників українських топонімів у англійській та німецькій мовах.

Починаючи з 1991 р. спостерігається процес «перейменування» українськомовних топонімів, що ґрунтується на збереженні звукової форми одиниці мови оригіналу у мові перекладу з метою адекватного відтворення автентичної вимови географічних власних назв. Так, перекладацьким відповідником українськомовного топоніма *Київ* слід вважати не *Kiev* (англ.), а *Kyiv* (англ.); Харків у перекладі, відповідно, не *Kharkov* (англ.), а *Kharkiv* (англ.); Львів — не *Lvov* (англ.), а *Lviv* (англ.) [3, с. 152].

З огляду на зазначене вище було б доцільним переглянути українські топонімічні назви, перекладені англійською та німецькою мовами до 1990 р., і адаптувати їх до нової системи транскодування, дотримуючись принципу відображення національно-мовної приналежності українського етносу. Особливо складними для перекладу залишаються українські топоніми, що містять літеру *г*, яка увійшла до українського алфавіту у новій редакції 1990 року. У роботі І. В. Корунця [11] наведено універсальну таблицю літер-відповідників української абетки в англійській мові, послугуючись якою, перекладачі можуть створювати адекватний переклад автентичних українських географічних назв англійською мовою.

Перспективою подальшого дослідження є опрацювання проблеми перекладу різних видів українських топонімів та варіативності їх ономастичних відповідників на матеріалі інших германських і романських мов.

1. Великий сучасний німецько-український українсько-німецький словник / [уклад. О. В. Чоботар, В. Д. Калішченко, В. В. Оліфіренко]. — Донецьк: БАО, 2009. — 944 с.
2. Гудманян А. Г. Воспроизведение собственных имён в переводе: Автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.16 «Перекладознавство» / А. Г. Гудманян. — Киев, 2000. — 29 с.
3. Ермолович Д. И. Имена собственные: теория и практика межъязыковой передачи / Д. И. Ермолович. — М.: Р. Валент, 2005. — 416 с.
4. Закон України Про географічні назви. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2604-15>
5. Іваніна Т. В. Методи формування ономастичних відповідників при перекладі топонімів (на матеріалі англо-українських словників) / Т. В. Іваніна // Філологічні трактати. — 2010. — № 1. — С. 118—120.
6. Казакова Т. А. Практические основы перевода. English—Russian / Т. А. Казакова. — СПб.: Союз, 2001. — 320 с. — (Серия: «Изучаем иностранные языки»).
7. Калинин В. М. Поэтика онима / В. М. Калинин. — Донецк, 1999. — 408 с.
8. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: Навч. посібник-довідник для студ. вищих закладів освіти / В. І. Карабан, Дж. Мейс. — Вінниця: Нова книга, 2003. — 608 с.
9. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики: монографія / О. Ю. Карпенко. — Одеса: Астропринт, 2006. — 328 с.
10. Карпенко Ю. А. Русская антропонимика / Ю. А. Карпенко. — Одесса: Одес. гос. ун-т, 1970. — 42 с.
11. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник / І. В. Корунець. — Вінниця: Нова Книга, 2000. — С. 98—128.
12. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: Підручник / М. П. Кочерган. — К.: Академія, 2006. — 424 с.
13. Отин Е. С. Словарь коннотативных собственных имён / Е. С. Отин. — Донецк: Юго-Восток, 2004. — 412 с.
14. Пиввуева Ю. В. Пособие по теории перевода (на английском материале) / Ю. В. Пиввуева, Е. В. Двойнина. — М.: Филоматис, 2004. — 304 с.
15. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. — Полтава: Довкілля-К, 2006. — 716 с.
16. Слепович В. С. Курс перевода (английский — русский). Translation Course (English — Russian) — 3-е изд. / В. С. Слепович. — Минск: ТетраСистемс, 2003. — 320 с.
17. Суперанская А. В. Структура имени собственного. Фонология и морфология / А. В. Суперанская. — М.: Наука, 1969. — 206 с.
18. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / А. В. Суперанская. — М.: Наука, 1973. — 366 с.
19. Українсько-англійський словник: близько 200 000 слів / [уклад. проф. Гороть Є. І.] - Вінниця: Нова Книга, 2009. — 1040 с.
20. Heikki Šarkka. Translation of Proper Names in Non-fiction Texts / Heikki Sarkka // Translation Journal [Електронний журнал]. — Режим доступу: <http://accurapid.com/journal/39proper.htm>

И. М. Дерик

К ПРОБЛЕМЕ ПЕРЕВОДА УКРАИНСКИХ ТОПОНИМОВ НА ГЕРМАНСКИЕ ЯЗЫКИ (на материале украинского, английского и немецкого языков)

В основу статьи положены результаты исследования, направленного на изучение специфики перевода украинских топонимов на немецкий и английский языки. Определены приёмы перевода, позволяющие наиболее адекватно воспроизвести фонографическую и внутреннюю форму украинских топонимов разных видов. По результатам исследования сделан вывод о фонографической вариативности ономастических соответствий украинских топонимов в германских языках.

Ключевые слова: украинские топонимы, немецкий и английский языки, приёмы перевода, фонографическая и внутренняя форма, фонографическая вариативность, ономастические соответствия.

I. M. Derik

ON THE PROBLEM OF TRANSLATING UKRAINIAN TOPONYMS INTO GERMANIC LANGUAGES (the Ukrainian, English and German languages)

The article is based on the outcome of the research aimed at studying the peculiarities of translating Ukrainian geographical names into the German and English languages. In the focus of the investigation there are translation means which allow to render the phonographical shape and inner form of the different kinds of Ukrainian toponyms in the target languages adequately. As a result reasonable phonographical variability of onomastic correspondences of Ukrainian toponyms in Germanic languages was revealed.

Key words: Ukrainian toponyms, the German and English languages, translation means, the phonographical shape and inner form, phonographical variability, onomastic correspondences.

УДК 811.161.2'373.222

К. Д. ДОЛБИНА

МОТИВАЦІЙНА СТРУКТУРА УКРАЇНОМОВНОГО ЗООНІМІКОНУ

Статтю присвячено проблемі мотивації зоонімів. Досліджуються результати вільного експерименту з установлення мотиваційної структури україномовного зоонімікону.

Ключові слова: зоонім, мотивація, онімізація, трансонімізація.

Мотиваційна типологія власних назв викликає зацікавленість вітчизняних дослідників досить давно. Так, М. М. Кордуба розробив структурно-семантичну класифікацію топонімів [1], В. В. Німчук — мотиваційну типологію ономастикону, а саме топонімів та антропонімів [2]. М. М. Торчинський пропонує мотиваційну класифікацію власних назв, що ґрунтується на тій основній ознаці денотата, яка покладена в основу його власної назви, що передбачає поділ онімів на 15 груп [6: 186-195].

Мотивованість зоонімів є проблемною зоною, бо для її розуміння часто необхідно отримати інформацію в людини, що генерує власну назву тварини, щодо витоків останньої. Наприклад, якщо не знати біографічних особливостей життя Г. Стерлігова, про його улюблену вівчарку *Алісу*, про те, що це саме ім'я на честь собаки отримала перша на пострадянському просторі біржа «*Аліса*», мотивація останньої назви — відзоонімного ергоніма — залишиться нез'ясованою.

У Польщі було проведено експеримент, під час якого респондентам було запропоновано надати ім'я сільськогосподарським тваринам та домашнім улюбленцям (на кшталт *корови* та *кішки*), а також пояснити, чому саме ці власні назви було обрано. Приблизно 30 % опитуваних не були у змозі пояснити свій вибір. Вони коментували так: «Тому що мені це подобається» (папуга отримала ім'я *Сара*), «Я не знаю» (собака отримав ім'я *Ардакс*). Тобто такі іменування є семантично немотивованими [7].

Мета нашого дослідження полягає у встановленні основних сучасних тенденцій номінації тварин носіями української мови, для чого було проведено вільний асоціативний експеримент. Кожному реципієнтові було запропоновано назвати п'ять будь-яких тварин, надати їм імена та пояснити, чому саме такий зоонім було обрано. Під час опитування було отримано 50 анкет, у кожній з яких респондентам запропонували навести по п'ять назв тварин, причому жодних обмежень не накладалося. Номенклатура тварин, що були обрані, складає 38 одиниць, серед яких є цілком зрозумілі *кіт*, *собака*, *папуга*, *рибка*, *хом'як*, *морська свинка*, *черепашка*, навіть модні тепер домашні улюбленці *змія*, *крокодил*, *миша*, *пацюк*, *шиншила*, *тушканчик* та